

LIGHTING BY THE DOOR

Necessary or Nonessential

1 תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו.

- A. Lighting a second time if the danger is removed
- B. Is the institution limited to danger
- C. Do other aspects of the *mitzvah* fall away
- D. What is the institution of lighting “על פתח ביתו”

2 רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג הלכות א-ג

(הלכה א) בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני. (הלכה ב) וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. (הלכה ג) ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה...

3 רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ד

הלכה א - כמה נרות הוא מדליק בחנוכה...
הלכה ד - נר שיש לו שתי פיות עולה לשני בני אדם...
הלכה ה - אין מדליקין נרות חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם שקיעתה לא מאחרין ולא מקדימין...
הלכה ו - כל השמנים וכל הפתילות כשרות לנר חנוכה...
הלכה ז - נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ בטפח הסמוך לפתח על שמאל הנכנס לבית כדי שתהיה מזוזה מימין ונר חנוכה ח משמאל, ואם היה דר בעליה מניחו בחלון הסמוכה לרשות הרבים, ונר חנוכה שהניחו ט למעלה מעשרים אמה לא עשה כלום לפי שאינו ניכר.
הלכה ח - בימי הסכנה מניח אדם נר חנוכה בתוך ביתו מבפנים ואפילו הניחו על שולחנו דיו...
הלכה ט - נר חנוכה שהדליקו חרש שוטה וקטן...
הלכה י - חצר שיש לה שני פתחים...

4 תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

...וכבתה אין זקוק לה? ורמינהו: מצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק. מאי לאו, דאי כבתה הדר מדליק לה! - לא, דאי לא אדליק - מדליק. ואי נמי: לשיעורה.

5 תוספות מסכת שבת דף כא עמוד ב ד"ה דאי לא אדליק מדליק

אבל מכאן ואילך עבר הזמן אומר הר"י פורת דיש ליהזר ולהדליק בלילה מיד שלא יאחר יותר מדאי ומ"מ אם יאחר ידליק מספק דהא משני שינויי אחריו ולר"י נראה דעתה אין לחוש מתי ידליק דאנו אין לנו היכרא אלא לבני הבית שהרי מדליקין מבפנים.

6 חידושי הרשב"א מסכת שבת דף כא עמוד ב

והא נמי דקתני עד שתכלה רגל מן השוק ופרישנא דאי לא אדליק מדליק. לאו למימרא דאי לא אדליק בתוך שיעור זה אינו מדליק, דהא תנן (מגילה כ' ב) כל שמצותו בלילה כשר כל הלילה, אלא שלא עשה מצוה דליכא פרסומי ניסא כולי האי ומיהו אי לא אדליק מדליק ולא הפסיד אלא כעושה מצוה שלא כתקנה לגמרי, וכן כתב מורי הרב ז"ל בהלכותיו.

7 חידושי הריטב"א מסכת שבת דף כא עמוד ב

ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו. פי' לא סוף דבר סכנת נפשות דא"כ פשיטא דעל מצות עשה לא יהרג...אלא אפי' סכנת צער או איבה כמו בצרפת...ולפיכך היה אומר מורי הרב ז"ל שכשנושב רוח שאי אפשר להדליקה בחוץ מדליקה בפנים בביתו.

8 חידושי הריטב"א מסכת שבת דף כא עמוד ב

דאי לא אדליק מדליק. פי' עד שהוא שיעורא בלחוד ומכאן ואילך עבר זמנו, וכתב הרב בעל התרומות ז"ל דהני מילי לדידהו שהיו מדליקין חוץ לפתח ואין היכר לבני רשות הרבים יותר, אבל אנן דמדליקין בפנים ואין היכר אלא לבני הבית, יכול להדליק כל הלילה ועד עמוד השחר, ולפי פירוש זה יש לפרש דה"ק דאי לא אדליק מדליק בחוץ עד ההיא שעתא, אבל בתר הכין אינו מדליק אלא בפנים, דלדידהו נמי ודאי משום דלא מצי למעבד היכירא לרשות הרבים לא נפטר מלעשות היכירא לו ולבני ביתו דהא לקמן אמרינן דבשעת הסכנה מדליקה על [שולחנו ודיו].

9 הגהות ר' נבנצל הל' חנוכה ס' תרע

אולי פתח כאן איננו דוקא פתח לכניסת בני אדם ויציאתם אלא פתח ליציאת האור וא"כ גם חלון בכלל פתח